

Drago Štambuk

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Razred za književnost

Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, HR-10000 Zagreb

d_stambuk@yahoo.com

HRVATSKE JEZIČNE PUNKTACIJE

1. Jezik definira ozemlje i narodnosni je identitetski temelj; ukoliko narod ne pokriva ozemlje vlastitim jezikom, ne gospodari posvema svojom postojbinom.
2. Svehrvatska jezično-pjesnička smotra Croatia rediviva ča-kaj-što, osnovana s osamostaljenjem RH o Krvavom Uskrsu 1991. u Selcima na otoku Braču, temeljena je na Zlatnoj formuli hrvatskoga jezika ča-kaj-što. U skoro 35 godina trajanja ona je, u praksi, bila promicateljicom trojedne naravi hrvatskoga jezika, pokazujući što nam i kakav nam jezik jest; snažno je potaknula premrežavanje Lijepe Naše nizom inih smotri koje su promicale lokalne stilizacije i govore, budile duh cijelosti i osjećaj sveukupnosti hrvatskoga složenoga/razvedenoga jezika.
3. Na prijedlog autora Zlatne formule ča-kaj-što, kojom je na sažet način označio narav jezika Hrvata, a uz podršku svih važnih hrvatskih institucija, Formulu je 29. studenoga 2019. Ministarstvo kulture RH proglasilo kulturnim dobrom (Rješenje Z-7412) i stavilo ju na Nacionalnu listu zaštićene nematerijalne baštine, čime je “na mala vrata” donesen bitan preduvjet za donošenje Zakona o hrvatskom jeziku.
4. Zadaća Hrvata skrbiti je, u cijelosti, o svome jeziku, ponirući u nj i afirmirajući njegovu povijest, stavljajući sve na kup, integrirajući mu dionice i brinući se o njegovoj svježini i budućnosti.
5. Skrbiti je Hrvatima posebice o normi koja se sjajno potvrdila i postala svojevrsnim anorganskim i komunikacijski neutralnim nad-jezikom, no nikako bez prožimanja bogatstvom književnoga jezika, te s blistavom trojednom jezičnom ča-kaj-štokavskom pričuvom, organskim materinskim stilizacijama u govornom i pismenom/književnom obliku.

6. Integracija jezična valja biti postupna i oplemenjivajuća za normu ili standardni hrvatski jezik, a obogaćujuća za književni jezik, u nakani gradbe hrvatske koiné koja bi začeta od samih početaka hrvatske filologije, te potvrđena u 17. stoljeću u Ozaljskom književnom krugu s primjerenim leksičkim i inim unosima kano u osmoticškom kemijskom procesu prožimanja; potonje svjedoče iznimni rezultati smotre u Selmima na Braču gdje se sve stilizacije i njihove varijante tretiraju ravnopravno.
7. U ostvarenoj slobodi politički nam je braniti, s posvećenom odanošću, ovaj integracijski koncept dijakronije i sinkronije jezične nam baštine (govorne i pismene) od svakovrsnih presizanja (bočnih i nadređenih), te podmetanja, pritisaka, intruzija i nametanja.
8. U integraciji jezičnoj ostvariti nam je ravnotežan i skladan odnos između idioma/stilizacija i njihovih podvarijanata poput onoga u molekuli vode gdje kisik (O) predstavlja standard ili komunikacijsku štokavsku normu (uključujući i njene podvarijante), dok dva manja atoma vodika (H₂) predstavljaju čakavsku i kajkavsku dionicu. Time se postiže živodajnost rečene Formule, kano i u životvornoj vodi – na radost i korist narodu koji spomenutom slitinom hrvatske koiné može/ treba pisati i zboriti.
9. Opirati nam se i jasno odbacivati tuđe manipulacije i nametanja kroz presizajući tzv. “zajednički jezik” ili kroz nazivanje hrvatskih govora regionalnim imenima, e da ih se u susjednom ozemlju otuđi.
10. Počistiti nam je jezični stol hrvatskoga jezika, od nedovoljno definiranih odnosa između glavnog jela (što), predjela (ča) i pojela (kaj) i ostvariti skladan i razložan odnos, počinjući “ab ovo” na zdravim povijesno-književnim i govornim temeljima, gradeći kuću hrvatskoga jezika od temelja, u ravnoteži dionica i njihova leksika, sinkronije i dijakronije, u skladu s interesima hrvatskoga naroda, u susret hrvatskoj jezičnoj sudbini. Uravnotežen nutarnji odnos među dionicama je neophodan, gotovo pa znanstven, s fizikalno-kemijskim procesom usporediv, nit odveć centripetalan nit centrifugalan, koji pokrit će hrvatsko sveukupno ozemlje u domovini Hrvatskoj i izvan nje gdje Hrvati žive.
11. Hrvatska koiné daleki je – ali ne i nedostižan – budući cilj kojemu hrvatski puk valja težiti, jer je u njegovu iskonskom nacionalnom interesu.

Akademik Katičić bio je strastveni zagovaratelj mogega projekta Zlatne formule hrvatskoga jezika ča-kaj-što, usmeno na 21. smotri Croatia rediviva u Selcima (2011.) kada je predstavljajući *Maslinov vijenac 4* “urbi et orbi” kazao da je to najvažniji projekt od osnutka hrvatske države, a u svom ogledu objavljenom prvi put u časopisu *Kolo* (br 2., 2014.) povodom 30. godišnjice mogeg promicanja Zlatne formule ustvrdio je za Formulu da je »sažeta da sažetija biti ne može, kao uperena strijelica pokazuje u budućnost i sve njene izazove: ČA-KAJ-ŠTO!«